

Introduktion

Stormfloden

Rejs med tilbage til et Lolland-Falster, der er under stor forandring, denne gang med menneskets hjælp. Hør om hvordan den lokale befolkning stod sammen om at inddæmme store arealer, der tidligere lå under vand, og de fatale konsekvenser deres uvidenhed fik en stormfuld november i 1872.

Der introduceres til det lokale inddæmningsarbejde og fortælles om stormfloden, der i 1872 ramte Lolland og Falster som en anden tsunami og dræbte mange mennesker og dyr på sin vej.

Sponsoreret af Kulturarvsstyrelsen

KLIMATUR
KFIWA1UB

Stormfloden

Landet inddæmmes

Gamle kort over Lolland og Falster vidser tydeligt, hvordan øerne så ud, inden afvandingsarbejdet begyndte for hen ved 200 år siden. Øerne var dengang fyldte med bugter, fjorde og vige, der igen var fyldt med småøer. For begge øer betød det, at der yderst mod havet var lange smalle sandtanger, der forbandt kystpunkterne med de yderste øer.

Det var især gældende for det sydlige Lolland, hvor bl.a. Rødby Fjord området ligger. Her var kysten takket i et virvar af tanger, odder, halvøer, øer og holme. Falster så heller ikke ud som i dag, da der mellem Væggerløse og Gedser Odde kun var halvt så bredt som i dag. Størstedelen af det flade land, der ligger mod øst, var en halvbugt, der var beskyttet mod havet af tre øer - Langø, Bøtø og Bøtø Fang - der var opstået af havets aflejringer ved bugtens rand. De tre øer voksede langsomt sammen til en - Bøtø - og dannede den kystlinje, der er i dag.

I midten af 1800-tallet havde man i størstedelen af landet påbegyndt arbejdet med at udtørre og afvande områder. I fjordvige, der lå langt fra havet, byggede man diger, så vandet kunne sluses ved ebbe. Dette fik etatsråd Edward Tesdorph, ejer af bl.a. Bøtøgård, til at planlægge udtørringen af 2400 tdr. land af Bøtø Nor på Falster. Med ham i spidsen blev der dannet et interessentskab, og det store arbejde gik i gang. Arbejdet startede med, at der blev gravet et nyt udløb nord for Marrebæk og ud til Guldborgsund. Udløbet mod øst blev lukket med en dæmning, og hvor klitterne var for lave, blev der bygget diger. Det store arbejde lykkedes, og store arealer blev omdannet til eng og mark. På Nordfalster og langs Lollands kyster arbejdede man efter samme principper.

Sponsoreret af Kulturarvsstyrelsen

KLIMATUR
KTIWATUB

Stormfloden

Samarbejde om inddæmning

Ved lavvande kunne den lokale befolkning se store strækninger med sand eller mudderbund, hvorimod der ved højvande piblede vand mellem siv og sten. De var derfor nødt til at bygge diger, hvis vandet ikke skulle ødelægge deres afgrøder under en storm eller ved højvande. Befolkningen blev imidlertid grådige og begyndte langsomt at inddæmme mere og mere land ud mod havet.

Tidligere havde befolkningen i det danske område indrettet sig efter naturen, når der kom ændringer, men denne tid var slut. Nu begyndte de at kunne styre vandet og inddæmme land og derved udvide deres dyrkningsområder.

Lokalbefolkningen begyndte hurtigt at samarbejde for at gøre arealerne så sikre mod vandet som muligt. Digerne blev således langsomt højere og blev rykket tættere og tættere på havet. Efterhånden blev der bygget diger fra ø til ø og fra højdepunkt til højdepunkt. Når digerne havde en vis højde, begyndte folk at føle sig sikre og begyndte derfor at flytte ud på det "nye" lave land. Men selvom befolkningen havde sikret sig mod havet, var de primitive diger ikke den mest effektive beskyttelse.

En storm og dens konsekvenser

Der er kendskab til stormfloder, som ikke har haft samme katastrofale følger som stormen i 1872 fik for Lolland og Falster. Det skyldes, at der her ikke har været opført diger, og der derfor ikke var bosat mennesker så tæt på vandet. Ved en stormflod steg vandet derfor jævnt, og folk kunne nå at søge i sikkerhed. Hvad der før blev brugt til overdrev, var efterhånden mere eller mindre bebygget og omgivet af primitive diger. Det betød, at digerne rent faktisk var en lurende fare frem for at give den forventede sikkerhed. Digerne kunne kun holde vandet tilbage en kort periode. Da de brød sammen, skete det med en sådan kraft og hastighed, at vandet kom som en flodbølge. Den afskar flugtvejen for dem, der var bosat på det yderste af overdrevet. Indenfor ganske kort tid var store arealer pludselig omdannet til frådende og stormpisket sø, hvor mennesker og utallige dyr kæmpede for livet.

Sponsoreret af Kulturarvsstyrelsen

KLIMATUR
KFIWATUB

Stormfloden

Stormfloden 1872

Baggrunden for stormfloden skal findes i det vejr, der hærgede landet den 8. og 9. november 1872, hvor en blæst af stormstyrke var over landet. Den 10. lagde vinden sig pludselig, og der blev helt vindstille, og en beretning fortæller: *“Hen på søndagen den 10. november bredte en dødlignende stilhed sig over hele naturen.”*

Den uhyggelige stilhed varede kort, og da man nåede den 12. havde vinden igen nået en orkanagtig styrke, som pressede vand fra den nordlige Østersø og Kattegat ned i den sydlige Østersø. Det betød, at afløbet fra Østersøen mod nord blev spærret af stormen og det tilløbende vand. Denne prop i flaskehalsen var det, der blev startskuddet til katastrofen, der ramte Lolland og Falster.

Sent den 12. november 1872 begyndte vandstanden langs kysterne at stige, og efterhånden som de store mængder af vand var stemmet op mod de sydlige kyster, bevægede strømmen sig mod vest - direkte mod Femern Bælt. Tidligt den 13. var vandstanden på Sydlolland steget til ca. 6 fod, hvilket var den maksimale vandstand, når der for alvor var højvande. Men eftersom digerne holdt, var der ingen, der så faren. Omkring daggry begyndte vandet imidlertid at stige med en voldsom hastighed - rent faktisk op til en fod i timen, og kl. 7 kom det første digebrud øst for Rødby. Vandet fyldte hurtigt terrænet sydøst for Rødby, og kort tid efter ramte det næste digebrud ved Hummingen, hvorfra vandet bredte sig i alle retninger.

Nogle steder forsøgte man at forhindre skaderne ved at udbedre digerne, men eftersom vandet allerede var begyndt at bryde igennem de omkringliggende diger, indså man, at det var for sent. Derfor trak man sig tilbage til husene. Det var fornuftigt, da vandet med ét kom væltende fra Rødby Fjord og Hummingen og stødte sammen med en utrolig kraft. Sammenstødet var så voldsomt, at vandet trængte ind alle steder, så man måtte søge op på lofterne. Omkring samme tid kom det tredje brud vest for Nakskov, som forvandlede størstedelen af Sydlolland til et skummende hav. Kun enkelte høje punkter ragede op og dannede småøer. Situationen var nogenlunde den samme på Sydfalster.

Stormen kulminerede hen mod middag, men vandstanden begyndte først at falde ved 3-4 tiden. Men selvom vandet begyndte at trække sig tilbage var det stadig tydeligt, at Lolland og Falster var blevet overrumplet af de kræfter, som Østersøen rummer.

Sponsoreret af Kulturarvsstyrelsen

KLIMATUR
KTIWATUB